

## ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

### I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 91. став 1. Устава Републике Србије којим је утврђено да се средства из којих се финансирају надлежности Републике Србије, обезбеђују из пореза и других прихода утврђених законом. Истовремено чланом 97. тачка 15. Устава предвиђено је да Република Србија уређује и обезбеђује финансирање остваривања права и дужности Републике Србије, утврђених Уставом и законом.

### II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Од последњих већих измена Закона о судским таксама 2009. године, економска ситуација у Републици Србији значајно се променила. Већ дуги низ година, земља се суочава са различитим економским изазовима, али и са позитивним трендовима који су довели до раста плата, повећања цена основних животних намирница и услуга, као и промена на тржишту рада. Сви ови фактори утицали су на свакодневни живот грађана, али и на начин функционисања државних институција, укључујући правосудни систем.

Основни разлог за доношење овог закона је чињеница да су судске таксе остале непромењене од 2009. године, иако су се у међувремену променили економски услови. Повећање цена и раст општих трошкова живота довели су до потребе да се прилагоди висина судских такси, а истовремено извршене су интервенције у одређеним одредбама као резултат уочених недостатака у досадашњој примени закона, а ради разјашњења и његовог једноставнијег тумачења.

Дакле, измене овог закона имају за циљ да се адекватно одговори на промене које су се десиле на тржишту, као и да се осигура да правосудни систем настави да се ефикасно и успешно развија.

Закон о судским таксама био је предмет детаљне анализе. Измене и допуне овог закона усмерене су на начин да се не угрози доступност правде, али уз истовремено омогућавање правосудним органима да наставе свој рад. За грађане који су у тешкој материјалној ситуацији, као и за оне који имају социјалну потребу, прецизиране су мере које омогућавају ослобађање од плаћања судских такси или њихово смањење, како би се обезбедила праведност и равноправан приступ правди за све.

Измене и допуне Закона о судским таксама одраз су потребе да се правосудни систем прилагоди новим економским условима и да се обезбеди стабилно и одрживо финансирање буџета Републике Србије.

### III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта закона о изменама и допунама Закона о судским таксама (у даљем тексту: Нацрт закона), извршено је прецизирање у члану 2. став 3. Закона о судским таксама која се односи на обавезу плаћања судске таксе за судско поравнање, коју плаћају обе стране у једнаким деловима, осим ако није другачије уговорено у самом поравнању, што има за циљ правичнију расподелу трошкова када су обе стране заинтересоване за исход поступка, чиме се постиже равнотежа и смањује могућност једностраног оптерећења.

Чланом 2. Нацрта закона прецизира се члан 3. став 2. Закона о судским таксама односно тренутак када настаје таксена обавеза за тужбу. Овом изменом такса за тужбу настаје раније даном закључења припремног рочишта или првог рочишта за главну расправу, али само ако поступак није окончан пре одржавања рочишта посредовањем,

мирним решавањем радног спора, судским поравнањем, признањем тужбеног захтева или одрицањем од тужбеног захтева. Ова измена омогућава да се таксена обавеза предвиди већ у фази када су припремне радње већ завршене, али поступак још није окончан, чиме се обезбеђује правовремено плаћање таксе. Поред тога, јасније је утврђено како и када настаје таксена обавеза за одговор на тужбу, тако што се прецизира да таксена обавеза за одговор на тужбу настаје сразмерно успеху у спору, и то даном достављања правноснажне одлуке која окончава поступак, што значи да ће страна која није успела у спору сносити већи део трошкова, чиме се избегава да једна страна буде неоправдано оптерећена.

Члан 3. Нацрта закона прецизирано је у члану 5. став 2. Закона о судским таксама да таксена обавеза за поднеске и одлуке у управним споровима у стварима пензијског, инвалидског и здравственог осигурања, дечијег додатка, старатељства, усвојења и социјалне помоћи, настаје даном достављања правноснажне одлуке којом је тужба одбијена или одбачена. Ова измена има за циљ да осигура да странке имају јасан и конкретан тренутак када ће наступити њихова финансијска обавеза.

Чланом 4. Нацрта закона извршена је интервенција у члану 8. Закона о судским таксама којом је сада прописано да наплата судске таксе застарева у року од пет година по истеку календарске године у којој је настала таксена обавеза, уместо досадашње три године. Продужавањем овог рока застарелости продужава се период у коме може бити спроведена наплата судских такси и даје се више времена органима који се баве наплатом да изврше свој посао, али и странкама да измире своје обавезе у складу са законом. Рок од пет година такође одговара општим правним принципима у односу на застаревање обавеза и усклађује овај процес са роковима који су уобичајени за друга финансијска потраживања.

У члану 5. Нацрта закона прецизиран је члан 9. став 1. Закона о судским таксама тако што су ослобођењем од плаћања таксе обухваћена и лица која су ослобођена плаћања судске таксе у складу са другим прописима. Став 6. истог члана прецизиран је на начин да се странке ослобађају од плаћања судске таксе ако се парнични поступак оконча до дана закључења првог рочишта за главну расправу посредовањем, мирним решавањем радног спора, судским поравнањем, признањем тужбеног захтева или одрицањем од тужбеног захтева.

Чланом 6. Нацрта закона, поред техничких корекција члана 10. Закона о судским таксама, предвиђен је рок у коме таксени обвезник може поднети предлог за ослобођење од такс, па је прописано да таксени обвезник то може урадити до закључења расправе.

Члан 7. Нацрта закона прецизира члан 13. Закона о судским таксама, тако што се важење ослобођења од плаћања таксе у роковима одређеним у овом члану, дато у парничном, ванпарничном и кривичном, проширује и на прекршајни поступак.

Чланом 8. Нацрта закона извршена је измена у члану 14. став 2. Закона о судским таксама, тако што је предвиђено да се не врши повраћај таксе која је била наплаћена ако је покренут поступак за наплату таксе за поднеске, радње и исправе за које је таксена обавеза настала пре доношења решења о ослобађању од плаћања таксе.

Чланом 9. Нацрта закона извршена је техничка корекција члана 17. Закона о судским таксама.

Чланом 10. Нацрта закона извршена је интервенција додавањем става 2. у члану 19. закона о судским таксама, чиме је извршено прецизирање настанка таксене обавезе за странку која не која не ужива ослобођење од плаћања судске таксе у поступку по приватној тужби, која сада настаје даном достављања правноснажне одлуке.

Члан 11. Нацрта закона садржи техничку измену у члану 21. став 2. Закона о судским таксама, тако што се прецизира да се ради о закону којим се уређује парнични поступак на основу којих се утврђује вредност спора ради одређивања стварне надлежности и састава

суда те се његове одредбе, ако Законом о судским таксама није другачије одређено, примењују се и приликом одређивања вредности спора ради наплате таксе. Друга измена у ставу 3. истог члана састоји се у томе да се вредност предмета ради наплате судске таксе утврђује према вредности коју предмет спора има у време настанка таксене обавезе, уместо у време подношења тужбе, а ради јаснијег утврђивања таксене обавезе, отклањања недоумица у пракси и усклађивања са изменама члана 3. Закона о судским таксама.

Чланом 12. Нацрта закона мења се члан 27. Закона о судским таксама, ради прецизирања врсте спорова у којима се утврђује вредност предмета спора ради наплате таксе, као и повећања минималних износа вредности спора, који одражава потребу за усаглашавањем такси са тренутним економским условима, што за ефекат такође има и потенцијално смањење броја спорова, што би могло смањити оптерећење судова.

У члану 13. Нацрта закона врши се допуна члана 28. Закона о судским таксама, на начин што се додаје износ од 30.000 динара у привредним споровима, када не може да се утврди вредност предмета спора.

У члану 14. Нацрта закона повећа се износ од 7.500 на 10.000 динара, као вредност која се узима као меродавна за наплату таксе, када је поверилац не назначи, ради усклађивања са тренутним економским условима

У члану 15. Нацрта закона, повећава се у члану 33. Закона о судским таксама, износ са 3.000 на 15.000 динара, који се узима као вредност предмета спора у којима се плаћа судска такса у управним споровима, у случају предмет спора није процењив.

Чланом 16. Нацрта закона врши се усклађивање са важећим прописима.

Члан 17. Нацрта закона, брише се став 1. у члану 36. Закона о судским таксама, чиме се отклањају примећене злоупотребе у примени ове законске норме од стране таксених обвезника.

Чланом 18. Нацрта закона мења се члан 37. Закона о судским таксама на начин да суд више не упозорава таксеног обвезника да је дужан да плати судску таксу у року од осам дана, чиме се спречава одуговлачење поступка наплате таксе и таксени обвезник ослобађа плаћања опомене за плаћање судске таксе. Нове одредбе су јасније и прецизније.

Чланом 19. Нацрта закона повећан је износ месечних рата са три на шест у коме таксени обвезник може да измири своју таксену обавезу.

Чланом 20. Нацрта закона мења се члан 39. Закона о судским таксама, којима се утврђују рокови за наплату судске таксе, у зависности од врсте поднесака, односно одлука суда.

Чланом 21. Нацрта закона мења се члан 40. Закона о судским таксама, ради усклађивања са изменама које се односе на брисање опомене за плаћање судске таксе, као и усклађивање терминологије са Законом о извршењу и обезбеђењу у погледу појма јавни извршитељ. Такође, изменом овог члана изоставља се ограничење које постоји за казнену таксу када таксени обвезник не плати судску таксу у одређеном року.

Чланом 22. Нацрта закона врши се усклађивање са Законом о привредним друштвима и са аманданима на Устав Републике Србије и правосудним законима, у погледу новог назива Врховног суда.

Чланом 23. Нацрта закона брише се члан 42. Закона о судским таксама, па сада суд може да покрене поступак за принудну наплату судске таксе, ако износ неплаћене таксе у једном предмету, по извршењу свих радњи, односно по правоснажности предмета не прелази износ најниже таксе која се плаћа за тужбу у парничном поступку.

Чланом 24. Нацрта закона брише се члан 46. Закона о судским таксама. Овом изменом се брише могућност повраћаја таксе странци на њен захтев у управним споровима

ако управни акт по тужби буде поништен или ако у истом поступку одлука првостепеног суда по жалби буде преиначена или укинута, или ако се дозволи обнова поступка.

Члан 25. Нацрта закона мења члан 51. Закона о судским таксама, тако што се повећава проценат за побољшање материјалног положаја запослених у судовима и јавним тужилаштвима. Такође, ове категорије особља се проширују и на запослене у заводима за извршење кривичних санкција без бенефицираног радног стажа са средњом стручном спремом.

Члан 26. Нацрта закона садржи измене таксене тарифе. У овим одредбама повећани су износи судских такси, у складу са промењеним економским условима (повећање цена и раст општих трошкова живота) у односу на 2009. годину, када се у биле последње веће измене овог закона.

Такође, извршено је и нормативно-техничко усклађивање, имајући у виду да су у претходним изменама, као и изменама из овог нацрта, брисане поједине одредбе или напомене, као што је позивање на одредбе које су брисане у овом нацрту или брисање земљишно-књижног поступка и поступка за упис у друге јавне књиге о непокретностима.

Извршене интервенције у одређеним одредбама су резултат уочених недостатака у досадашњој примени закона, тако да су предложене одредбе примереније, као што је на пример укидање судске таксе за молбу којом се тражи оверавање потписа, рукописа или преписа, или укидање таксе за оверу потписа на уговорима. Такође, брисане су одредбе које се односе на судске таксе у земљишно-књижном поступку и поступку за упис у друге јавне књиге о непокретностима, будући да ове евиденције више не воде судови, већ катастар непокретности. Поред наведеног, измењене су и одредбе таксене тарифе које се односе на управне спорове, па поред повећања износа судских такси, прецизиране су одредбе додавањем различитих судских такси у зависности од врсте поступка који нису били садржани у овим одредбама, имајући у виду предлог Управног суда да се ове одредбе преформулишу.

Чл. 27. и 28. Нацрта закона прописане прелазне одредбе које уређују наплату такси у односу на започете поступке и ступање на снагу овог закона.

#### IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна финансијска средства у буџету Републике Србије за 2025. годину.